

Fallorka ehf
Aðalsteinn Bjarnason
Logafold 22
112 Reykjavík

2004010066
6513; 9310

Reykjavík, 11. mars 2004

Efni: 1,9 MW Djúpadalsvirkjun 2, Eyjafjarðarsveit. Ákvörðun um matskyldu.

Vísað er til erindis Fallorku ehf. dags. 23. janúar 2004 þar sem Skipulagsstofnun er tilkynnt um 1,9 MW Djúpadalsvirkjun 2 í Eyjafjarðarsveit samkvæmt 6. gr. laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum og lið 3a í 2. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði álits sveitarstjórnar Eyjafjarðarsveitar, Fornleifaverndar ríkisins, iðnaðar- og viðskiptaráðuneytis, Umhverfisstofnunar og veiðimálastjóra.

Umsagnir bárust frá sveitarstjórn Eyjafjarðarsveitar með bréfi dags. 18. febrúar 2004, Fornleifavernd ríkisins með bréfi dags. 9. febrúar 2004, iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti með bréfi dags. 18. febrúar 2004, Umhverfisstofnun með bréfi dags. 11. febrúar 2004 og veiðimálastjóra með bréfi dags. 29. janúar 2004. Jafnframt barst tölvupóstur frá Vegagerðinni dags. 3. mars 2004 með svörum við fyrirspurn Skipulagsstofnunar og tölvupóstur frá minjaverði Norðurlands eystra dags. 8. mars 2004 í kjölfar vettvangsferðar.

Frekari upplýsingar bárust frá framkvæmdaraðila með tölvupósti dags. 24. febrúar og 2. og 10. mars 2004.

FRAMLÖGÐ GÖGN FRAMKVÆMDARAÐILA

Áformað er að reisa 1,9 MW virkjun í Djúpadalsá í Eyjafjarðarsveit. Um er að ræða síðari áfanga virkjana í Djúpadalsá. Ekki er gert ráð fyrir frekari virkjunum í ánni því með Djúpadalsvirkjun 2 er öll auðnýtanleg fallhæð árinna nýtt. Djúpadalsvirkjun 2 er um 4 km sunnan Djúpadalsvirkjunar sem Skipulagsstofnun tók ákvörðun um þann 6. febrúar 2003 að væri ekki háð mati á umhverfisáhrifum. Með Djúpadalsvirkjun 2 ásamt tilheyrandi miðlunarlóni er gert ráð fyrir að orkuvinnsla muni tvöfaldast og rekstraröryggi muni aukast þar sem hugsanleg vandamál vegna krapa, íss og sandframburðar verði ekki lengur til staðar. Framkvæmdaáætlun gerir ráð fyrir að framkvæmdir hefjist í apríl 2004 og verði lokið í árslok 2004. Gert er ráð fyrir að vinna við frágang mannvirkja fari fram sumarið 2005.

Fyrirhuguð framkvæmd

Áformað er að reisa allt að 19 m háa og 70 m langa jarðvegsstíflu. Áætlað er að í stífluna þurfi 40-45 þúsund rúmmetra af efni sem ráðgert er að taka úr lónstæðinu rétt við stíflustæðið. Gert er ráð fyrir að yfirfall lónsins verði steinsteypt og um 20 m breitt og verði staðsett á hrygg norðan við stífluna. Fyrir ofan stíflu verður um 46 ha lón. Gert er ráð fyrir að venjuleg vorflóð muni hækka vatnsborð lónsins um 0,5 m en hönnun stíflunnar miðar við að aftakaflóð, sem geti komið á 100 ára fresti, geti hækkað yfirborð lónsins um 2 m. Flatarmál lónsins í yfirfallshæð er áætlað um 46 ha og rúmtak þess um 2 Gl en þar af nýtist 1,6 Gl til miðlunar. Flatarmál lónsins í lægstu stöðu er áætlað um 20 ha. Vegna lónsins þarf að færa veginn í Djúpadal á 1.100 m kafla auk þess sem gera þarf vegslóða að stíflu og stöðvarhúsi. Efni í burðarlag vega verður tekið úr eyrum í lónstæðinu. Gert er ráð fyrir því að inntak virkjunarinnar verði sprengt í hrygginn norðan við yfirfallið og þaðan verði lögð 750 m löng og 1,6 m sver niðurgráfin aðrennislögn niður með ánni og að stöðvarhúsi. Gert er ráð fyrir að lagður verði 12 kV jarðstrengur á milli virkjananna. Nákvæm lega strengsins hefur ekki verið ákvörðuð enn, en leitast verður við að fara stystu leið. Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að virkjað rennsli árinna sé ráðgert 5,6 m³ /s og að fallhæð verði 39-44 m eftir stöðu lónsins. Gert er ráð fyrir því að stöðvarhúsið verði um 150 m².

Áhrif lóns. Fram kemur að lónið muni hafa það í för með sér að um 46 ha af landi fari undir vatn. Stór hluti landsins séu gróðurlausar malareyrar, en einnig nokkuð af grónu landi sem að hluta til hefur verið nýtt til beitar. Ekki er gert ráð fyrir foki úr lónstæðinu þegar yfirborð lónsins er í lægstu stöðu, þar sem lónið verður að öllum líkindum orðið fullt þegar snjóá leysir á vorin. Lónið muni verða fullt allt sumarið.

Rennsli og hitastig Djúpadalsár. Fram kemur að vegna miðlunarlónsins muni rennsli Djúpadalsár jafnast nokkuð á veturna. Þeirra breytinga muni einnig gæta í Eyjafjarðará. Líklegt er talið að vegna lónsins muni hitastig vatnsins hækka lítillega yfir sumarið og muni þeirra breytinga jafnframt gæta í Eyjafjarðará. Á sumrin og á haustin muni yfirleitt verða talsvert rennsli milli stíflu og stöðvarhúss þar sem virkjað rennsli verði talsvert minna en sumarrennsli árinna. Á veturna muni aftur á móti svo til allt vatn fara í gegnum virkjunina og þá sérstaklega þegar miklir og langvarandi kuldar eru en þá sé rennsli árinna í lágmarki. Stífla uppistöðulónsins verði gerð úr jarðvegi og slíkar stíflur náist aldrei alveg þéttar og þess vegna sé gert ráð fyrir að farvegurinn verði aldrei alveg þurr en yfir vetrarmánuðina verði rennslið oft lítið. Fram kemur að báðar Djúpadalsvirkjanirnar séu ofan fiskgengdar en mikil fiskgegnd er í Eyjafjarðará og neðri hluta Djúpadalsár.

Skipulag. Fram kemur að vegna framkvæmdanna sé gert ráð fyrir að auglýsa breytingu á aðalskipulagi og að einnig verði auglýst deiliskipulag svæðisins. Gert sé ráð fyrir að unnið verði deiliskipulag fyrir báðar Djúpadalsvirkjanirnar.

ÁLIT UMSAGNARAÐILA OG VIÐBRÖGÐ FRAMKVÆMDARAÐILA

Almennt. Í umsögnum sveitarstjórnar Eyjafjarðarsveitar, Fornleifaverndar ríkisins, iðnaðar- og viðskiptaráðuneytis, Umhverfisstofnunar og veiðimálastjóra kemur fram að framkvæmdin skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Áhrif á lífríki. Í umsögn veiðimálastjóra kemur fram að Djúpadalsá sé ein af þverám Eyjafjarðarár sem komi úr drögum hálendisins umhverfis Eyjafjarðarsveit. Hún sé því fremur vatnsmikil og köld bleikjuá með verulegum rennslissveiflum eftir árstímum. Nauðsynlegt sé að fram fari líffræðileg úttekt á líklegum áhrifum beggja virkjananna á lífríki Djúpadalsár og Eyjafjarðarár. Í umsögn Umhverfisstofnunar kemur fram að með hliðsjón af því að svæðið einkennist af ógrónum eða hálfgrónum áreyrum og landbúnaðarlandi sé ólíklegt að þar sé að finna sjaldgæfar tegundir eða sérstakt gróðurfar. Samkvæmt gögnum framkvæmdaraðila sé ekki fiskgengd í ánni á framkvæmdarsvæðinu. Umhverfisstofnun telur ólíklegt að Djúpadalsvirkjun 2 muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að óskað hafi verið eftir því við Veiðimálastofnun að stofnunin sjái um viðkomandi úttekt. Fram hafi komið í samtölum við veiðimálastjóra og forstöðumann Veiðimálastofnunar að mjög ólíklegt þyki að viðkomandi virkjanir geti haft neikvæð áhrif á vistkerfið í ánum en engu að síður þyki rétt að gera á því fræðilega úttekt svo það verði alveg ótvírætt. Framkvæmdaraðili muni fara eftir þeim ábendingum sem kunni að koma í kjölfar úttektarinnar.

Áhrif á landbúnað. Í umsögn Eyjafjarðarsveitar kemur fram að lón virkjunarinnar verði að mestu leyti í landi Stóradals og að 8-10 ha af túnum jarðarinnar muni fara undir vatn en ræktunarmöguleikar á jörðinni séu fremur takmarkaðir.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að innan við 3 ha af túni mun fara undir vatn auk landspildu sem nýtt hafi verið til beitar. Framkvæmdaraðili hafi kynnt fyrirhugaða framkvæmd fyrir ábúendum í Stóradal og það hafi alla tíð verið ljóst að greiða þurfi bætur vegna þess lands sem fari undir vatn og þeirrar skerðingar sem verði á skilyrðum til landbúnaðar á jörðinni. Ábúendur í Stóradal hafi almennt tekið hugmyndum um fyrirhugaðar framkvæmdir vel.

Áhrif á fornleifar. Í umsögn Fornleifaverndar ríkisins kemur fram að minjavörður Norðurlands eystra muni skoða framkvæmdasvæðið og kanna hvort ítarlegri skráningar fornleifa er þörf. Fornleifavernd ríkisins geri þann fyrirvara að samráð verði haft við minjavörð Norðurlands eystra og farið að þeim skilmálum sem hann kunni að setja.

Í tölvupósti minjavarðar Norðurlands eystra sem var sent í kjölfar vettvangsferðar kemur fram að fyrir liggja skráning á fornleifum á svæðinu. Minjavörður leggur til að eftirtaldar ráðstafanir verði gerðar að skilyrði fyrir framkvæmdaleyfi Djúpadalsvirkjunar 2:

- Grafa þarf rannsóknarskurð(i) til að staðsetja tóftir sem hafi verið sléttaðar rétt norðan heimkeyrslu Stóradals og vestan Þjóðvegur ef nokkuð sé eftir af þeim. Þegar staðsetning liggja fyrir verði metið hvort þeim stafi hætta af lóninu eða Þjóðveginum. Auðvelt sé að hnika til veginum en ef rústirnar lendi undir lóni, þá verði að rannsaka þær með uppgreftri.
- Fornminjar í hvammi rétt norðan stíflustæðis geti stafað hætta af vatnspípu sem eigi að leggja um svæðið. Teikna þurfi minjarnar og kortleggja nákvæmlega. Girða þurfi minjarnar af meðan á framkvæmdum standi, svo vélar og tæki valdi ekki skemmdum á þeim.
- Grafa þarf rannsóknarskurð í gegnum garðhleðslu ef vatnspípa liggur í gegnum hana.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að farið verði að tilmælum minjavarðar og mannvirki hönnuð á þann hátt að um rask á minjum verði ekki að ræða að óþörfu. Þörf sé á að minjarnar verði hnitsettar nákvæmlega til að hægt sé að kortleggja þær. Miklar líkur séu á að hægt verði að komast hjá því að hreyfa við fornminjunum. Haft verði náið samstarf við minjavörð við

undirbúning verksins, hönnun og framkvæmd.

NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Um er að ræða 1,9 MW Djúpadalsvirkjun 2 í Djúpadalsá í Eyjafjarðarsveit. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 3a í 2. viðauka í lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun telur að helstu umhverfisáhrif framkvæmdarinnar verði sjónræns eðlis m.a. vegna 46 ha lóns. Skipulagsstofnun telur afar mikilvægt að vandað verði til alls frágangs á svæðinu og öllu raski haldið í lágmarki líkt og boðað er í gögnum framkvæmdaraðila. Skipulagsstofnun telur sjónræn áhrif framkvæmdanna töluverð en ásættanleg.

Áreyrar og gróið land munu fara undir lón og er hluti þess nýttur til beitar og einnig er hluti þess tún. Vatnsborðssveiflur verða nokkrar í vorflóðum og þá er reiknað með að yfirborð lónsins geti hækkað um 0,5 m. Ekki er gert ráð fyrir sandfoki úr lónstæðinu þegar vatn er í lágmarki þar sem líklegt sé að lónið fyllist í vorleysingum þegar snjóá leysir. Lágmarksrennsli árinna og lægsta vatnsstaða lóns verður yfir vetrarmánuðina. Skipulagsstofnun telur ólíklegt að starfsemi virkjunarinnar muni hafa veruleg áhrif á lífríki ána neðan virkjana.

Skipulagsstofnun telur að verði tillögðum skilyrðum minjavarðar Norðurlands eystra fylgt um ráðstafanir til að koma í veg fyrir óþarfa rask á fornleifum þá sé ólíklegt að framkvæmdirnar muni hafa veruleg áhrif á fornleifar.

Í samræmi við 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu framkvæmdaraðila við tilkynningu, umsagnir og svör framkvæmdaraðila við þeim. Á grundvelli þessara gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að 1,9 MW Djúpadalsvirkjun 2 í Eyjafjarðarsveit sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun vekur athygli á því að gerð stíflu, aðrennslisganga og bygging stöðvarhúss eru leyfisskyldar framkvæmdir skv. skipulags- og byggingarlögum nr. 73/1997. Í fyrirliggjandi skipulagsáætlunum, þ.e. Aðalskipulagi Eyjafjarðarsveitar 1994-2014 og Svæðisskipulagi Eyjafjarðar 1998-2018 er ekki mörkuð stefna um virkjanir á svæðinu. Skipulagsstofnun telur að auglýsa þurfi deiliskipulag af svæðinu fyrir báðar Djúpadalsvirkjanirnar skv. 3. tölulið bráðabirgðaákvæða skipulags- og byggingarlaga áður en sveitarstjórn afgreiðir framkvæmdaleyfi fyrir Djúpadalsvirkjun 2.

Skipulagsstofnun bendir á að samkvæmt 4. gr. raforkulaga nr. 65/2003 er framkvæmdin háð virkunarleyfi iðnaðarráðherra. Jafnframt bendir Skipulagsstofnun á að samkvæmt 43. gr. laga nr. 76/1970 um lax og silungsveiði eru framkvæmdirnar háðar samþykki veiðimálastjóra.

Samkvæmt 6. gr. laga nr. 106/2000 má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 14. apríl 2004.

Hólfríður Sigurðardóttir

Sigurður Ásbjörnsson

Afrit.

Umhverfisráðuneytið, Eyjafjarðarsveit, Fornleifavernd ríkisins, iðnaðar- og viðskiptaráðuneyti, minjavörður Norðurlands eystra, Umhverfisstofnun, Vegagerðin á Akureyri og veiðimálastjóri.